

BİRİNCİ SINIFA BAŞLAYAN ÇOCUKLARIN, VELİLERİN VE ÖĞRETMENLERİN OKULA UYUMLARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF SCHOOL READINESS OF FIRST GRADE CHILDREN, PARENTS AND TEACHERS

Doç. Dr. Nesrin İŞİKOĞLU ERDOĞAN

Pamukkale Üniversitesi

Okul öncesi öğretmenliği ABD, Denizli

nisikoglu@pau.edu.tr

Arş. Gör. Zeynep Ceren ŞİMŞEK

Pamukkale Üniversitesi

Okul öncesi öğretmenliği ABD, Denizli

cyesilyurt@pau.edu.tr

ÖZET

2012-2013 eğitim öğretim yılında ülkemizde 60-66 ay arası çocuklar ve 66 ayını dolduran çocukların ilkokula başlamasına olanak sağlanmıştır. Böylece 5-6 ve 7 yaşlarındaki çocuklar aynı sınıflarda okula başlamışlardır. Bu araştırmanın amacı farklı yaş gruplarıyla aynı sınıfta eğitim gören öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerinin okula uyum sürecindeki deneyimlerini derinlemesine incelemektir. Araştırmada nitel araştırma modeli ve durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya amaçlı maksimum çeşitlik örneklem seçimine göre Denizli merkezde yer alan üst-orta ve alt sosyo ekonomik düzeyden üç farklı ilköğretim okulu belirlenmiştir. Araştırmanın verilerinin toplanmasında derinlemesine görüşme teknikleri kullanılmıştır. Analiz sonuçları çocuğun daha önce anaokuluna devam etmesi ve olumlu gelişimsel özelliklerinin uyum sürecini desteklediği, okulların fiziksel koşullarının yetersizliği, sınıflarda farklı gelişim düzeylerinde çocukların yer almasının uyum sürecini olumsuz etkileyen faktörler olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Okula hazırlık, okula uyum, erken çocukluk eğitimi, birinci sınıf.

ABSTRACT

In the 2012-2013 academic years, children who were in 60-66th month old and older than 66th month old had an opportunity to begin the school. In this way, 5-6 and 7 years old children attended to the same first grade classes. The purpose of this research study was to examine first grade children's, teachers' school adaptation experiences. The qualitative case study method was used and through purposeful sampling techniques three schools from low, middle and high socio-economic statuses in Denizli were selected to participate in the study. Data generated through in-depth interviews with the teachers and parents of the first graders. Research analysis revealed that previously attending early childhood programs and positive developmental status positively affected children's school readiness and adaptation. On the other hand, schools' inadequate physical conditions and age range of children were among the factors that negatively impacted on children's school adaptation.

Keywords: School readiness, school adaptation, early childhood education, first grade.

GİRİŞ

Okula yeni başlayan bir çocuk için okul; yeniliklerle dolu zengin bir sosyal çevredir. Farklı yaş gruplarından birçok çocukla aynı ortamda bulunulmasının yanı sıra; yeni kurallar ve başarılması gereken öğrenim görevleri bu sosyal çevrenin bir getirisi olarak çocuğun hayatına kendiliğinden dâhil olur ve çocuk için uyumla hareket etme gerekliliği doğurur. Okul uyumu, öğretim ortamındaki çok çeşitli özellikler ile öğrenci arasındaki en üst düzeydeki uyumu tanımlamaktadır (Spencer, 1999). Sosyal etkileşimin yanı sıra okul başarısını da içeren bir kavram olan okul uyumu; ilgi, başarı, rahatlık ve meşguliyet kavramlarını da beraberinde getirir. (Birch, & Ladd, 1997).

Okula başlama, zihinsel, bedensel ve duygusal açıdan bir "hazır oluşu" gerektirir. Örneğin birinci sınıfa başlayan bir çocuğun yerine getirmesi gereken en önemli yükümlülük olan yazma eylemi için bile; öğrencilerin zihinsel olarak belli bir düzeyde olmasının yanında psiko-motor açıdan da yeteri kadar gelişim göstermiş olması gerekmektedir. (Temur, 2011). Benzer bir şekilde ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin bitişik eğik yazı becerisi ve yazma hızının çeşitli değişkenler açısından incelendiği

bir çalışmada (Kadıoğlu, 2012); okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin bitişik eğik yazı becerisinin okul öncesi eğitimi almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada; yazma hızı ölçüldüğünde ise hem anaokuluna gitmenin hem de yaşça büyük olmanın olumlu yönde katkı sağladığı bulgusu elde edilmiştir.

İlkokula hazır bulunuşluk sadece anaokuluna gitmekle sınırlandırılmamalıdır. Çocukların fiziksel ve bilişsel özellikleri, ailenin sosyoekonomik durumu, yaşadıkları çevre, aldıkları eğitim gibi etmenler de çocukların hazır bulunuşluk düzeylerini etkileyen faktörler arasındadır. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2012/ 2013 eğitim yılı başlarken okula başlama yaşında yaptığı değişiklikler soruları ve sorunları da beraberinde getirmiştir. Bazı araştırmalar okula başlama yaşının hazır bulunuşluğu dolayısıyla da okula uyumu etkilediğini savunurken; diğerleri etkin bir eğitim kanalıyla yaş farkının yarattığı eşitsizliğin giderilebileceğini ifade etmektedir. Örneğin, Esaspehlivan (2006)'ın çocukların okula hazır bulunuşluklarının yaşlarıyla olan bağlantısını saptamak amacıyla yaptığı araştırmasında; 78 aylık çocukların okula hazır bulunuşlukları ile 68 aylık çocukların okula hazır bulunuşları arasında 78 aylık çocuklar lehine anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Büyük yaş grubuna ait çocuklar okula hazır bulunuşluk ölçeğinden çok daha yüksek puanlar alırken yaş grubu küçüldükçe hazır bulunuşluk düzeyleri de azalmaktadır. Ancak bunun tam tersini ifade eden araştırmalar da mevcuttur. Obalar (2009) araştırmasında; ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuma-yazma becerilerinin yaşa göre farklılaşmadığını belirtmiştir. Bununla beraber araştırmasında öğrencilerin, dinleme becerisi, konuşma becerisi, okuma becerisi, dikte ve yazma becerisi, okuduğunu anlama (ses), okuduğunu anlama (hece), okuduğunu anlama (kelime), okuduğunu anlama (cümle), okuduğunu anlama (metin-paragraf) ve görsel okuma ölçeklerinden aldıkları puanların okul öncesi eğitim alanların lehine anlamlı bir fark gösterdiğini saptamıştır.

Hazır bulunuşluk konusunda çeşitli görüşler olsa da; ilköğretim birinci sınıfın çocukların gelecekteki eğitim hayatına referans ve model olacağı için diğer yıllardan çok daha fazla sabır ve titizlik isteyen bir yol olduğu kabul görmüştür. Yapılan çalışmalar; erken yaşlarda okula başlayan çocukların bu dönemdeki okula uyumun sonraki yıllardaki sosyal-duygusal uyumu ve akademik başarıyı etkileyebildiğini ifade etmektedir (Carlton ve Winsler 1999; Dockett ve Perry 2004; Reynold & Bezruczko, 1993). Yine, Obalar (2009)'ın çalışmasında eğitim öğretim yılının başında okula uyum zorluğu yaşayan öğrencilerin eğitim öğretim yılı sonunda akademik başarıları düşük bulunmuştur. Ayrıca okula uyum sağlayamayan bu çocukların ileriki yıllarda içe ve dışa yönelik psikolojik sorunlar yaşayabildikleri belirlenmiştir (Walker, 2009)

Bütün bu sebeplerden dolayı çocuğun birinci sınıfa uyum sağlayabilmesi, çocuğun eğitim hayatı açısından sorunsuz bir basamak yaşaması anlamına gelmektedir. Ayrıca çocukların okula uyum düzeylerinin belirlenmesi, çocukların katılımlarını arttıracak düzenlemelerin yapılması açısından da önem taşımaktadır. Bu düzenlemelerin yapılabilmesi okula uyumun ölçülmesini gerekli kılmaktadır.

Çocuğun gelişimine, ileriki okula yaşamına ve akademik başarısına olan etkisi düşünüldüğünde ilkokula başlama süreci incelenmesi gereken önemli bir konudur. Bu nedenle bu araştırmanın temel amacı ilkokula başlama sürecinde çocukların, velilerin ve öğretmenlerin uyumlarını incelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda; (a) Çocukların ve öğretmenlerin birinci sınıfa nasıl uyum sağladıkları; (b) Onların uyumlarını destekleyici ya da engelleyici öğelerin neler olduğu derinlemesine görüşmeler yoluyla ortaya konulacaktır.

YÖNTEM

İlkokula geçişte uyum sürecini derinlemesine incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nasıl sorusuna cevap arayan nitel araştırma, problemi doğal ortamında inceler ve yaşanan süreci detaylı olarak açıklar (Bogdan&Biklen, 1998; Creswell, 1998). Sınırları belirli olan bir sistemin süreç boyunca derinlemesine açıklanmasına izin veren durum incelemesi araştırma yöntemi olarak belirlenmiştir (Merriam, 1988).İlkokul birinci sınıfa uyumla sınırlandırılan bu çalışmada çocukların, velilerin ve öğretmenlerin uyum sürecinde yaşadıkları deneyimler incelenmiştir.

Katılımcılar ve araştırma bağlamı

Çalışmaya amaçlı maksimum çeşitlik örneklem seçimi (Yıldırım & Şimşek, 2000) kriterlerine dayalı olarak Denizli merkezde yer alan üst-orta ve alt sosyo ekonomik düzeyde yer alan üç farklı ilköğretim okulu belirlenmiştir. Bu okullar ziyaret edilerek okul müdürleriyle görüşülmüş ve araştırmanın amacı açıklanmıştır. Daha sonra okul müdürünün önerdiği birinci sınıflar arasından öğretmeninde katılmayı kabul ettiği sınıf araştırma kapsamına alınmıştır. Böylece maksimum çeşitliliğin sağlandığı üç farklı gelir düzeyinde öğrencilerin devam ettiği sınıflar araştırmaya dâhil edilmiştir.

Öğretmenle görüşme yapılarak küçük yaş grubu çocuğu olan velilerin bilgileri alınmış ve araştırmaya katılmayı kabul eden her sınıftan üç veli ile çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu süreç sonunda yüksek, orta ve düşük sosyoekonomik düzey olmak üzere 3 okul; her okulda birer birinci sınıf ve öğretmenleri ve öğretmenlerin önerisi dahilinde her yaş grubundan birer veli olmak üzere toplamda 3 öğretmen, 85 çocuk(sınıf mevcutları baz alınmıştır) ve 10 veli çalışmaya katılmışlardır.

Verilerin toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanmasında derinlemesine görüşme ve doküman incelemesi teknikleri kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen, veli ve çocuklarla sene başında Eylül ayının son haftasında ve Mayıs ayının ortasında görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde, öğretmenlere kendini ve sınıfını tanıttıcı sorular, değişen program ve yaş grubunu hakkındaki düşüncelerinin ne olduğu, okul açıldığından beri yaşadığı olumlu ve olumsuz deneyimleri sorulmuştur. Görüşmeler 30 ila 90 dakika arasında sürmüş ve ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Velilere ise çocuğunun okula başladığında yaşadıkları, çocuğun okul yaşamının nasıl olduğu ve okulla ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri ile ilgili sorular sorulmuştur.

Veri analizi

Veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, elde edilen veriler içinde tekrar eden konuların, problemlerin ve kavramların ayrıştırılması, sayılması ve yorumlanması olarak tanımlanır (Denzin, & Lincoln, 1998). Bu çalışmada Eylül ayında toplanan veriler okunarak her iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış daha sonra tartışılarak kodlar arasında uyum sağlanmıştır. Mayıs ayında ikinci kez veriler toplandıktan sonrada aynı kodlar kullanılarak veriler kodlanmıştır. Bu işlemlerin sonucunda eğitim öğretim yılı başlarken veliler ve öğretmenler için ayrı ayrı belirtilen aşağıda yer alan temalar ortaya ve kodlar çıkmıştır:

BULGULAR VE YORUM

Bulgular (a) uyum sürecini destekleyen ve (b) uyum sürecini engelleyen faktörler olmak üzere iki temel tema altında sunulmuştur.

Uyum sürecini destekleyen faktörler

Öğretmenlerle ve velilerle yapılan görüşmeler sonucunda çocuklarının daha önce okul öncesi eğitimi kurumuna devam etmiş olması, onların ilkokula uyumunu kolaylaştıran en önemli faktör olarak belirtilmiştir. Öğretmenler daha önce bir okula devam eden çocukların derslere katılımında, çalışmaları tamamlamalarında, kalem ve boya gibi araçları kullanmalarında daha iyi düzeyde olduklarını belirtmişlerdir. Örneğin bir öğretmen; *“Her çocuk aynı değil. Genellikle anasınıfı eğitimi almış çocuklar iyi. Ama anasınıfına gitmemiş çocuklar sıkıntı çekiyorlar”* diye ifade ederken bir başka öğretmen ise;

Şimdi mesela 2007’lilerle 2005’lileri kıyasladığımız da ki şöyle bir avantaj var. Anasınıfı eğitimi alan öğrencilerle diğer öğrencilere nazaran etkinliklere katılım, etkinlikleri gerçekleştirme açısından daha başarılılar.

Velilerde benzer şekilde çocuklarının daha önce bir anaokulu deneyimi olduğu için ilkokula daha kolay uyum sağladığını aşağıda ifade etmişlerdir.

Çok zorlanmadık zaten anaokuluna gitmişti kızımız bir yıl kreşe, bir yıl anaokuluna gitti. Zaten alışkındı anaokulunda o yüzden faaliyetlerde falan zorlanmadı. Okuma yazmada da herhangi bir zorluk çekmedik. Zaten kasları falan da artık olgunlaştığı için yazma da da hiç zorluk çekmedik. Dersleri de iyi. Biz yardım etmeden de artık ödevlerini yapıyor, iyi yani.

Yukarıdaki ifadelerin de ortaya koyduğu gibi okul öncesi eğitimi alan çocukların birinci sınıfa uyum sağlamaları kolay olmuştur. Benzer şekilde çocukların olumlu gelişim özellikleri de ilkokula uyumlarında belirleyici bir faktör olarak öğretmen ve veliler tarafından dile getirilmiştir. Özellikle veliler tarafından çocuğun sosyal çevreye kolay uyum sağlaması gibi olumlu sosyal özellikleri, öz denetiminin gelişmiş olması ve kesme, yapıştırma ve kalem tutma gibi küçük kas becerilerini kazanmış olması çocukların birinci sınıfa uyumlarını olumlu etkilediği ifade edilmiştir. Örneğin 60 aylık okula başlayan kızının okula uyumu hakkında annesi aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır;

Zaten çok çabuk arkadaş edinir benim kızım. Öyle uyumludur herkese. Eve gelip yemek yiyoruz ben sofrayı kaldırmaya kadar ödevler bitmiş oluyor zaten benim bir şey yapmama gerek kalmıyor. Okumaya da başladı artık.

Okula uyumu kolaylaştırıcı diğer bir faktör olarak “uyum haftası” uygulamaları öğretmen ve veliler tarafında etkili olarak değerlendirilmiştir. Birinci sınıf çocukların diğer sınıflardan bir hafta önceden okula başlaması ve oyun yoluyla okula alıştırmaları olumlu olarak değerlendirilmiştir. Uyum haftası ile ilgili olarak bir öğretmen;

Tabi yani faydası var. Özellikle okula ilk defa gelen öğrenciler okulu öğreniyor, kuralları öğreniyor, sınıfın yerini öğreniyor. Zaten bizim ilk haftamız böyle geçti. Tuvaletin yerini öğrenme, öğretmeni tanıma, diğer öğretmenleri görme, birbirini tanıma. İşte bu tür faaliyetler oldu. Faydası oluyor.

İfadeleri ile görüşlerini belirtirken, benzer şekilde bir veli de uyum haftası ile ilgili aşağıdaki olumlu ifadeleri kullanmıştır.

Yani gereksiz değildi aslında, iyi oldu, hani okulu tanıma açısından. Arkadaşlarıyla öğretmeniyle kaynaşma açısından iyi oldu. Ama Hasan'da o günlerde bir ürkeklik vardı üstünde. Bir şey yapmak istemiyordu. Mesela dışarda sıraya geçip andımızı falan okuyorlar ya ilkokulun başladığı haftada oraya geçmek istemiyordu.

Yukarıdaki velinin de ifade ettiği gibi okulun genel kuralları ve ritüellerini çocukların öğrenmeleri açısından uyum haftasının olması yararlı olmuş ve çocukların okula uyumlarını olumlu yönde etkilemiştir.

Uyum sürecini engelleyen faktörler

Öğretmenlerle ve velilerle yapılan görüşmeler sonucunda farklı yaşlardaki çocukların aynı sınıfta olmaları uyumu olumsuz etkileyen bir faktör olarak dile getirilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamı aynı sınıfta farklı yaş gruplarından çocukların bir arada olmalarını olumsuz bir faktör olarak değerlendirmişlerdir. Örnek ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir;

Yaş grubu farklılıkları olduğu için küçük yaştakiler o etkinlikleri gerçekleştirmede ya da algılamada diğerlerine nazaran geride kalıyor.

Mesela bir konu olacak ya da etkinlik gerçekleştireceğiz en basitinden aşamalarını anlatırken bile az 3 4 kez tekrar etmemiz gerekiyor, küçük olanlar bunu anlamakta zorlanıyor. Diğerlerine bir iki kez tekrar etmeme rağmen küçük olanlar için en az 3-4 kez tekrar etmem ya da başlarına gidip ne olup bittiğini kendim anlatmam gerekiyor.

Ortak noktayı bulduğunuzda gidiyor, fakat tek zorlandığım büyük çocuklar daha çabuk becerip bitiriyor küçükler daha yeni anlıyor. Onu öğretilinceye kadar öbürü çoktan bitirmiş oluyor.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı gibi çocuklar arasında yaştan kaynaklı beceri farklılıkları öğretmen açısından öğretimi zorlaştırıcı bir faktör olarak görülmektedir. Çocuklar arasındaki yaş farklılıkları veliler tarafından da olumsuz faktör olarak dile getirilmektedir. Fakat veliler yaş farkının akademik etkisinden daha çok sosyal yanlarını üzerinde vurgu yapmışlardır. Örneğin bir veli;

Son zamanlarda ben onu okula bırakırken falan, sıkıntı yaşayama başladık. Sende gel demeye başladı. O da şeyden kaynaklanmış. Şimdi bu küçük olunca 3. Sınıflar falan buna, “çok tatlısın sen” falan diye sıkıştırıp yanaklarını sıkıyorlarmış. Hatta bir kaç sefer uyarmış. Hatta güvenlik görevlisi de aynı şeyi söyledi. Çok sıkıştırıyorlarmış küçük çocukları tuvalette falan çok seviyorlarmış. Birde büyükler de olunca işin içinde aynı tuvaletleri falan kullanıyorlar itilip kakılıyorlar herhâlde.

Başka bir veli ise;

Bir de eğitimciler açısından da sorunlar var. Mesela öğretmenimiz bizim tamam çok güzel aldı onları konuşuyor. Ama bir müdür, bir müdür yardımcısı genelde büyük çocuklarla birlikte oldukları için onlara “durun” demesi ayrı küçük çocuklara, “yavrum durur musun” demesi ayrı. Böyle demesi gerekir. Ama büyük çocuklarla konuştukları gibi konuşuyorlar, aradaki farkı yakalayamıyorlar. Yani ortaokul düzeyinde bir okulun idarecisi 5 yaşındaki çocuklarla konuşmayı bilmiyor.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi veliler farklı yaşlardaki çocukların aynı okulda öğrenim görmesinin sorunlar oluşturduğunu dile getirmektedirler. Bu sorunların çocukların kendi aralarındaki ve okul yönetimi ile olan iletişimlerini olumsuz etkilediğini ve bu olumsuzlukları küçük yaş grubu çocukların yaşadıklarını söylemişlerdir.

Çocuklar arasındaki yaş farklarının yanı sıra, öğretmen ve veliler tarafından okulun fiziksel koşullarının küçük çocuklar için uygun olmayışı olanların uyumlarını olumsuz etkileyen bir faktör olarak ifade edilmiştir.

Tuvalet sorununuz çok oldu bizim, ilk zamanlarda hiç gitmedi okulda tuvalete. Evde ve işyerinde farklı tuvalete alışık o yüzden burası ona yabancı geldi. Birde büyük tuvaletler kalabalık.

Biraz kalabalıktan korkuyor işte. 800 tane birinci sınıf da var, hala da kalabalıktan bir tedirginlik var. Mesela geçen gün işte bıraktım. Kapıdan koşarak sıraya gitti. Biri koşup gelince arkadan hala saklanma pozisyonuna geçiyor, duruyor falan; okul beton, merdivenli büyük çocuklar falan koşarak geliyorlar, düşersen ne olur korkusu yaşıyor.

Kantini kullanamıyorlar zaten, çok kalabalık okullar, çocuklar korkuyor.

Veliler okulun fiziksel şartlarıyla ilgili yukarıda görüldüğü gibi kalabalık ortamdan, taş zeminlerden şikâyet ederken öğretmenler daha çok oyun alanlarının yetersizliği ve kullanım alanlarının küçük yaş gruplarına göre düzenlenmemesini, ifade etmişlerdir. Örneğin bir öğretmen, “kapıda bir güvenlik yok. Sürekli kontrol altında olmak zorundalar.” şeklinde görüş belirtmişken diğer öğretmenler:

Anasınıfından alışmışlar küçük tuvaletlere öyle istiyorlar. Ya da küçük boylu lavabolar olabiliirdi tabii ki.

Çocuklara bahçe sıkıntısı var, oynayacak alan yok, koruyamıyoruz o zaman koruyamıyoruz işte çocukları ne yapıyoruz; en boş derste beden eğitimi son derslerde normal dersimizi yapıyoruz.

Çocukların okula uyumlarını engelleyen diğer bir faktör olarak özellikle küçük yaş grubu çocukların gelişimsel özellikleri dile getirilmiştir. Öğretmenler açısından; 5 yaş grubu çocuklarının okula hazır

bulunuşluklarından kaynaklı öğrenme sorunları, derslere uyum sağlayamaması, akademik alanda zorlanmasının yanı sıra okul öncesi öğretmenliği eğitimi almamış öğretmenlerin küçük çocuklar üzerinde hâkimiyet kuramaması da aşağıdaki ifadelerle dile getirilmiştir.

Tek zorlandığım büyük çocuklar daha çabuk becerip bitiriyor küçükler daha yeni anlıyor onu öğretinceye kadar öbürü çoktan bitirmiş oluyor. Önceden birinci dönemin sonuna kadar okuma işi bitmiş oluyordu Türkçe, Hayat Bilgisi dersleri başlıyordu. Şimdi okuma mayısa sarkarsa bu çocuklara hayat bilgisi Türkçe veremeyeceğiz o yönü eksik kalacak. Hayat bilgisi ve Türkçe kitaplarında metin okuyacaklar, okumayı geliştiremeyen çocuklar soruyu sorduğunda nasıl algılayıp cevap verecek? Anlayamayan çocuk nasıl yorum getirecek

Küçük çocuğa hâkimiyet daha zor tabi ki. O anneden kopup gelme, hele de anaokulu okumamışsa; çok sıkıntı yaşadık mesela o konuda. Okulun ilk haftası annelerle geldiler, anne başlarında bekledi, onlarla derse girdik, anneden ayrılınca ağlayanlar gelmek istemeyenler oldu

Çocuğum zil çaldı diyordum ama öğretmenim oyunumuz bitmedi ki, biz oyuna doymadık ki diyen çocuklar var.

Hiçbir çocuğu tanımıyorum; yaş grubu küçüldü onlara ve size(velilere) adapte olmaya çalışıyorum.

Yukarıda verilen ifadelerden de anlaşılacağı gibi öğretmenler yaş gruplarının sınıf içindeki akademik becerilere olan etkisinin olumsuz yönde olacağı konusundan endişe duymaktadır. Öğretmenler bir yanda bu yeni duruma adapte olmaya çalışıp diğer yanda eğitim-öğretim yılının nasıl geçeceğine dair endişelerini paylaşmaktadırlar. Velilerin ise çocuklarının uyumuna yönelik görüşlerinden örnekle aşağıda sunulmuştur;

Ödevleri yaptırmak çok zor. Her gün savaşıyoruz resmen, yapmak istemiyor çocuk akşamları.

Aslında harfleri de biliyor dediğim gibi sadece yazarken birbirine eklemesi sıkıntı. Mesela çal mı yazacak “ç” ile “l” yazıyor, “a” yı koyamıyor içine.

Her gün bir harfe geçildi. Ondan bunalım geçirdi resmen bu çocuklar, her gün bir harf, kafası almadı çocukların. Mesela el yazısı, yanına bir harf daha getirdin birleştiremiyorlardı bazen, kızım gitmeyeceğim diyordu.

Yukarıdaki ifadeler küçük yaşta yani 60 aylık çocukları okula başlayan velilerin ifadeleridir. Benzer şekilde 72 aydan büyük çocukları okula giden velilerinde çocuklarının uyumuna yönelik olumsuz ifadeler kullanmamışlardır.

Küçük çocuklar “sürekli yapamıyorum” diye ağlıyorlardı, haliyle bizimkilerde etkilendi, okula gelmek istemedi.

Sonuç olarak öğretmen ve veliler çocukların uyumunu engelleyen faktörler olarak farklı yaş gruplarından çocukların aynı sınıfa ve okula gitmeleri, okulların fiziki koşullarının yetersiz olması ve çocukların gelişimsel olarak öğrenmeye hazır olmayışlarını ortaya koymuşlardır.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Okula başlama sürecindeki çocukların okula uyumlarının derinlemesine incelendiği bu araştırma sonucunda uyum sürecini destekleyen ve engelleyen faktörler ortaya çıkmıştır. Daha önce bir okul öncesi eğitim kurumuna devam etmenin birinci sınıfa uyumu olumlu etkilediği görülmüştür. Okul öncesi eğitiminin okula uyuma ve akademik başarıya olan etkileri benzer çalışmalarla da desteklenmiştir (Anderson, ve ark., 2003; Brooks-Gunn & Duncan, 1997; Burger, 2010). Özellikle okul öncesi eğitimi kurumuna devam etmenin çocuklara sosyal ve akademik beceriler kazandırması

itibariyle çocukların birinci sınıfa kolay uyum sağladıkları ortaya konmuştur (Huang, & Invernizzi, 2013). Bu çalışmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların birinci sınıfa uyumlarının kolay olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle okul öncesi eğitiminin tüm çağ nüfusu çocukları arasında yaygınlaştırılması ve zaman içinde zorunlu hale getirilmesi önerilmektedir.

Çalışmanın ortaya koyduğu bir diğer önemli bir bulgu da; uyum haftası gibi doğrudan çocuklara yönelik hazırlanmış olan uyumu destekleyici çalışmaların olumlu olduğudur. Çocukların okula ve alıştıkları ev ortamından farklı olan okul ortamına onları hazırlayan özel etkinliklerin yer aldığı bu gibi programların çocuklar için yararlı olduğu açıktır. Bu nitel çalışmada da hem öğretmen hem de veliler tarafından uyum haftasının önemli ve yararlı olduğu, çocukların birinci sınıfa uyumunu desteklediği ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonucunda çocukların birinci sınıfa uyumunu engelleyen ve zorlaştıran faktörler arasında farklı yaş gruplarındaki çocukların aynı sınıfta ve okulda eğitimlerin zorluğu olmuştur. Farklı yaş gruplarının aynı sınıfta eğitildikleri “birleştirilmiş sınıflar”, “Montessori okulları” gibi örnekleri mevcuttur. Farklı yaş ve düzeydeki çocukların bir arada nasıl uyumlu olabileceklerine dair öğretmenlerin eğitilmesi, eğitim programlarının farklı zorluk düzeylerine göre aşamalandırılması yararlı olacaktır. Bu bulgu ışığında öğretmenlerin çocuk gelişimi ve küçük yaş grubu çocuklar hakkında eğitilmeleri ve desteklenmeleri önerilmektedir.

Çocukların okula uyumunu engelleyen önemli bir diğer faktör olarak okulların fiziksel şartlarının çocukları destekleyici olmadığı bu araştırma sonucunda bulunmuştur. Özellikle küçük yaş çocukları için büyük sıralar, büyük tuvaletler, beton bahçeler, korunaksız binalar hem veliler de hem de öğretmenler de endişe yaratmaktadır. MEB her ne kadar ilköğretim ilkökul ve ortaokul olarak ikiye ayrılıp, illere gönderdikleri genelgelerde fiziki şartları daha uygun olan okulların ilkökula çevrilmesini istese de (MEB, 2012); okulun genel mimari yapısını değiştirmek söz konusu değildir. Ayrıca ikili eğitim sisteminden birinci sınıf öğrencilerini kendi aralarında izole etmenin olumlu bir adım olduğu kabul edilse de, aynı anda yüzlerce birinci sınıf öğrencisinin aynı ortamda bulunmasının da çeşitli zorluklar yaratabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Son olarak araştırmanın ortaya çıkardığı çocukların uyumunu zorlaştıran faktör olarak çocuğun yaşı gelmektedir. Hem veliler hem de öğretmenler küçük yaş grubundaki çocukların akademik çalışmaları yaparken zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Benzer bir çalışma da, Temur (2011)’a göre doğru yazı yama okuldaki başarının en önemli etmenlerinden biridir ve yazı yazabilmek için çocuğun hazır bulunuşluğundan çevresel etmenlere kadar birçok birleşenin sağlıklı bir şekilde bir araya gelmesi gerekir. 72 aylıktan küçük çocukların kendilerinden oldukça büyük sınıflarda eğik yazı yazmaya çalışmasının hem sağlık açısından hem de eğik yazıya adapte olma açısından zararlı olduğu belirtilmiştir. (Kadıoğlu,2012). Huang ve Invernizzi (2013) yaptıkları çalışmada küçük yaşlarda birinci sınıfa başlayan çocukların büyük çocuklarla kıyaslandığında derslerden daha düşük not aldıkları buluşlardır. Ülkemizde 2012 yılında MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre okula başlama yaşı ‘Gelişim yönünden ilkökula hazır olduğu anlaşılan 60-66 ay arası çocuklardan, velisinin yazılı isteği bulunanlar da ilkökul birinci sınıfa kaydedilir’ olarak belirlenmiştir. Ancak, eğitim programındaki aksaklıklar üzerine aynı madde, 2013 yılında, ‘okul müdürlükleri, yaşça kayıt hakkını elde eden çocuklardan 66, 67 ve 68 aylık olanları, velisinin vereceği dilekçe ile 69, 70 ve 71 aylık olanları ise, ilkökula başlamaya hazır olmadıklarını belgeleyen sağlık raporu ile okul öncesi eğitime yönlendirebilir veya kayıtlarını bir yıl erteleyebilir’ olarak yeniden düzenlenmiştir (MEB, 2013). Bununla birlikte ilkökullardaki birinci sınıf mevcutlarının yaş skalası göz önüne alınarak yapılacağı, aralarında büyük farklar bulunan öğrencilerin farklı sınıflara kayıt ettirileceği de MEB tarafından alınan yararlı önlemlerdendir.

Çocukların birinci sınıfa ve okulla uyumları onların ileriki eğitim yaşamını etkileyen önemli bir konudur. Bu nedenle aile, öğretmen ve okul personeli işbirliği içerisinde çocukların yarına olacak şekilde hareket etmelidir. Bu araştırma ortaya koyduğu nitel bulgularla okula uyumla ilgili temel konuları ortaya koymuştur. Daha geniş katılımcı gruplarla birinci sınıfa uyum konusunda çalışmalara

halen ihtiyaç vardır. Özellikle, erken yaşta okula başlamanın etkileriyle ilgili boylamsal araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Anderson L. M., Shinn C., Fullilove M. T., Scrimshaw S. C., Fielding J. E., Normand J., & Garande-Kulis V. (2003) The Effectiveness Of Early Childhood Development Programs. *American Journal of Preventive Medicine*, 24(3S), pp.32-46.
- Brooks-Gunn, J., & Duncan, G.J. (1997). The Effects of Poverty on Children. *The Future of Children*, 7(2), 55-71.
- Birch, S. H., & Ladd, G. W. (1997). The teacher-child relationship and children's early school adjustment. *Journal of school psychology*, 35(1), 61-79.
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon school Psychology, 34(1), 61-79.
- Burger, K. (2010). How does early childhood care and education affect cognitive development? An international review of the effects of early interventions for children from different social backgrounds. *Early Childhood Research Quarterly*, 2, 140-165.
- Carlton M. P., & Wnsler Adam (1999) School Readiness: The need for a paradigm shift, *School Psychology Review*, 28(3), 338-352.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative Inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Dockett, S., & Perry B. (2003) The transition to school: What's Important? *Educational Leadership*, 60(7), 30-37.
- Esaspehlivan M. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Gitmiş Ve Gitmemiş 78 Ve 68 Aylık Çocukların Okula Hazır Bulunuşluklarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Huang F. L., & Invernizzi A. M. (2013) Birthday Effects And Preschool Attendance, *Early Childhood Research Quarterly*, 28, 11- 23
- Kadioğlu H. (2012). *İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bitişik Eğit Yazma Becerisi, Hızı Ve Tutumlarının İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- MEB(2003), İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 15-16, Ek ve düzenlemeler, *Tebliğler Dergisi*: 2003/2552
- MEB(2012), 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, *Tebliğler Dergisi*; Kasım 1999/2506
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass
- Obalar, S. (2009). *İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin İlk Okuma Yazma Becerileri İle Sosyal Duygusal Uyum Ve Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- Spencer M. B. (1999). Social And Cultural Influences On School Adjustment: The Aopplcation Of An İdentity-Focused Cultural Ecological Perspective. *Educational Psychologist*, 34(1), 43-57.
- Walker S. (2009). Sociometric stability and the behavioral correlates of peer acceptance in early childhood. *The Journal of Genetic Psychology*, 170(4), 339-358.
- Temur T. (2011). İlköğretim I.Sınıf Öğrencilerinin Kalem Tutma Şekilleri ile Kavrama ve Sıkıştırma Kuvvetlerinin Betimlenmesi. *Educational Sciences; Theorv & Practice*, 11(4), 2189-2205.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara:Seçkin

EXTENDED ABSTRACT

Starting a new school for a child is a rich social environment that is full of innovations. Schools provide for opportunities to engage in the different age groups of children in the same environment. As well as schools teach children new rules and offer new social relationships (Birch, & Ladd, 1997). This process requires adaptation and preparation for school. Recently, in the 2012-2013 academic years, children who were in 60-66th month old and older than 66th month old had an opportunity to begin the school. In this way, 5-6 and 7 years old children attended to the same first grade classes. Investigation of this new practice would be very useful for children, teachers and parents. For this

reason, the purpose of this research study was to examine first grade children's, teachers' school adaptation experiences.

A qualitative case study research design was selected for this research study. The participants of the study were 85 children, 3 teachers and 10 parents. Through purposeful sampling techniques three schools from low, middle and high socio-economic statuses in Denizli were selected to participate in the study. (Merriam, 1988; Yıldırım & Şimşek, 2000). Data were gathered through documents and semi-structured interviews. Participant teachers were asked to describe how they think, feel, and experience during the new changing school year. Participant parents were asked to describe how they think, feel, and experienced during their children's school year. The all interviews were tape-recorded and transcribed for later analysis.

Research analysis revealed that previously attending early childhood programs, children's positive developmental status and "orientation week program" positively affected children's school readiness and school adaptation process. Current literature findings has also supported that previously attending early childhood programs yields large, positive and immediate benefits for children (Huang & Invernizzi, 2013).

On the other hand, schools' inadequate physical conditions and age range of children were among the factors that negatively impacted on children's school adaptation. Specifically, poor conditions of school playgrounds, toilets, and inadequate safety measures were mentioned as factors that negatively impacted on children's' school adaption process. Particularly, participant teachers were also concerned about the negative impacts of being in the same classroom for the children from various age groups. Participant teachers mentioned that teaching and learning in this mixed age classroom were difficult for the young children.

In light of this study's findings, it is possible to conclude that attendance of early childhood education is very important in order to promote school readiness. Therefore, compulsory early childhood education should be initiated for young children. Additionally, first grade teachers should be informed about child development and teaching to young children.

This study only qualitatively examines the process of first graders' school adaption. Future studies should examine the school adaption with using a large sampling. Moreover, additional research needs to examine the long-term effects of early age school attendance.